

حسابداری دولتی

با رویکرد گزارشدهی عملکرد اعتبارات هزینه ای و تملک

داراییهای سرمایه ای در ایران

قابل استفاده برای ذیحسابان، مدیران و مسئولین امور مالی

و

دانشجویان رشته های حسابداری و مدیریت

بهزاد سلیمانی

حسابرس دیوان محاسبات کشور و مدرس دانشگاه

عضو پیوسته انجمن حسابرسی ایران

مشاور پژوهشی و عضو انجمن حسابداری ایران

سرشناسه	: سلیمانی، بهزاد، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: حسابداری دولتی : با رویکرد گزارش‌دهی عملکرد اعتبارات هزینه‌ای و تملک داراییهای سرمایه‌ای در ایران/ بهزاد سلیمانی.
مشخصات نشر	: ارومیه : فرسار، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۲۱۸ ص.: جدول.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۱۹-۵۲-۰
وضعیت فهرست نویسی	: قیفا
عنوان دیگر	: با رویکرد گزارش‌دهی عملکرد اعتبارات هزینه‌ای و تملک داراییهای سرمایه‌ای در ایران.
موضوع	: مالیات عمومی -- ایران -- حسابداری
موضوع	: هزینه‌های عمومی
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۳ س۸/ف۲ HJ/۹۷۴۱
رده‌بندی دیویی	: ۶۵۷/۶۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۶۴۱۵۰۴

حسابداری دولتی

با رویکرد گزارش‌دهی عملکرد اعتبارات هزینه‌ای
و تملک داراییهای سرمایه‌ای در ایران
مؤلف: بهزاد سلیمانی

ناشر: فرسار

ویراستار فنی: منصور خیری

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۱۹-۵۲-۰

چاپ اول: ۱۳۹۳

ارومیه - خیابان مدنی ۲ - جنب بنیاد ۱۵ خرداد

ساختمان ۱۲۴ - واحد ۲۳ - نشر فرسار

۰۴۴ ۳۲۲۴۷۲۷۶-۳۲۲۴۷۰۱۰-۰۹۱۴۴۴۰۲۸۰۰

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

نخست حمد و ستایش خدای را که بر من موهبت آموختن عطا نمود، ایمان بخشید، رشادت داد و همواره مرا الهام بخش بود.

او که قدمهایم را استوار نمود تا طریقه زندگی کردن را بیاموزم، آن عزیزی که هر زمان او را خواندم ندای مرا پاسخ گفت.

و تقدیر و تشکر از همه کسانی که مرا در رسیدن به این رتبه یاری رسان بودند علی الخصوص اساتید گرامی

جناب آقای دکتر یونس بادآور نهندی و جناب آقای دکتر سعید جبارزاده برای راهنمایی های دقیق و دلسوزانه، استاد بزرگوارم جناب آقای منصور خیری که زحمات ویراستاری فنی این مجموعه را بر دوش کشیدند و همکاران عزیزم در دیوان محاسبات آذربایجان غربی.

به نام خداوندی که نعمت بزرگ پدر و مادر را بر سر فرزندان ارزانی داشت. پدر و مادرم را سپاس که در هر زمان مرا پشتیبان بودند، آنان به من آموختند تا افکاری وسیع در ذهن پرورم و هرگز از آرزوهایم خسته نشوم و بر خود و کاری که انجام می‌دهم ایمان داشته باشم. آنها همواره روح مرا به اوجها پرواز و به من جایگاه رفیع انسان بودن را نشان دادند.

و همسر مهربانم که همیشه همراهم بوده است. خدایا عاقبت به خیری، عافیت و طول عمر را برای آنان از درگاه مسئلت دارم.

بهزاد سلیمانی

فهرست مطالب

مقدمه: ۸

فصل اول: حسابداری گروه حسابهای بودجه ای و دریافت و پرداخت اعتبارات هزینه ای (جاری)

مقدمه	۱۳
حساب مستقل وجوه دولتی	۱۴
حساب مستقل وجوه اعتبارات هزینه ای (جاری)	۱۴
حساب مستقل وجوه تملک دارایی های سرمایه ای	۱۴
حساب مستقل وجوه اختصاصی	۱۴
حساب مستقل وجوه امانی	۱۴
حساب مستقل وجوه سپرده	۱۴
حساب مستقل وجوه هدایا و کمکهای مردمی	۱۴
حساب مستقل وجوه اعتبارات هزینه ای (جاری)	۱۴
ثبتها و آرتیکل های حسابداری	۱۵
ثبت موافقتنامه	۱۵
ثبت ابلاغ تخصیص اعتبار	۱۹
ثبت درخواست وجه	۲۴
ثبت واریز مبلغ درخواست وجه به حساب دستگاه اجرایی	۲۵
ثبت اعطاء تنخواه گردان پرداخت به واحدها	۲۸
ثبت بابت پرداخت قطعی یا هزینه	۳۱
ثبت تسویه تنخواه گردان پرداخت واگذاری به کارپردازان	۳۶
پرداخت قطعی اسناد هزینه عاملین ذیحساب	۴۸
ثبت تسویه تنخواه گردان پرداخت عاملین ذیحساب	۵۱
ثبت عملیات پرداخت علی الحساب یا پیش پرداخت	۶۲
ثبت تسویه پیش پرداخت یا علی الحساب	۶۵

٧٦	ثبت پرداخت حقوق به طور موقت
٧٧	ثبت قطعی نمودن موقت بانکی و ارسال کسورات
٨٣	موازنه گروه مستقل حسابهای بودجه ای و دریافت و پرداخت
٩٦	ثبت بستن و افتتاح حسابها و انتقال مانده موجودی
١٠٣	فصل دوم: حسابداری گروه حسابهای اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای
١٠٤	مقدمه
١٠٤	عناوین حساب کل و معین و مدارک لازم برای ثبت عملیات
١٠٦	مدارک و مفاهیم مورد استفاده در ثبت عملیات
١٠٦	تعریف دستگاه اجرایی به استناد ماده ٥ قانون مدیریت خدمات کشوری
١٠٨	طبقه بندی دستگاه های اجرایی
١٠٩	طبقه بندی عملیات
١١٣	اعتبار طرح تملک دارایی های سرمایه ای
١١٣	طرح های ملی
١١٣	طرح های استانی
١١٣	اعتبار
١١٤	اعتبار مصوب
١١٦	تخصیص و پرداخت سالانه
١١٦	ابلاغیه تخصیص اعتبار
١١٨	خزانه معین استان
١١٩	فصول اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای (عمرانی)
١٢٢	درخواست وجه
١٢٤	اعلامیه بستانکار بانکی
١٢٥	تنخواه گردان
١٢٧	پیش پرداخت
١٢٧	علی الحساب
١٢٧	پروژه

۱۲۸	 صورت جلسه مناقصه
۱۲۸	 پیمان
۱۲۹	 تأییدیه صحت ارجاع کار به پیمانکار
۱۲۹	 پیمانکار
۱۳۰	 کارفرما
۱۳۰	 مهندس مشاور
۱۳۰	 مهندس ناظر
۱۳۰	 مدیر طرح
۱۳۰	 کارگاه
۱۳۱	 رئیس کارگاه
۱۳۱	 تجهیز کارگاه
۱۳۱	 برچیدن کارگاه
۱۳۱	 مصالح و تجهیزات پای کار
۱۳۱	 صورت وضعیت
۱۳۲	 فهرست بهاء
۱۳۲	 هزینه های بالاسری
۱۳۲	 ضریب منطقه ای
۱۳۲	 ضریب پلوس و مینوس
۱۳۲	 تعدیل
۱۳۳	 صورت ریالی
۱۳۳	 صورت متره
۱۳۳	 تضمینات
۱۳۷	 حساب دارایی در جریان تکمیل یا ایجاد
۱۳۸	 حساب تعهدات پرداختنی
۱۳۸	 حساب دریافتی از خزانه در سنوات قبل
۱۳۸	 ثبت ها و آر تیکل های حسابداری

۱۳۹	ثبت موافقتنامه
۱۴۲	ثبت ابلاغ تخصیص اعتبار
۱۴۵	ثبت درخواست وجه
۱۴۶	ثبت واریز مبلغ درخواست وجه به حساب دستگاه اجرایی
۱۴۹	ثبت اعطاء تنخواه گردان پرداخت به واحدها
۱۵۳	ثبت تسویه تنخواه گردان پرداخت عاملین ذیحساب
۱۶۲	ثبت وصول قرارداد پیمانکاران به ذیحسابی
۱۶۶	ثبت پرداخت پیش پرداخت
۱۶۸	ثبت تسویه پیش پرداخت
۱۷۰	ثبت پرداخت علی الحساب
۱۷۴	ثبت خرید مصالح مورد نیاز پروژه به عنوان موجودی جنسی
۱۷۵	ثبت تحویل مصالح مورد نیاز پروژه به پیمانکار تحت عنوان پیش پرداخت موجودی جنسی
۱۷۶	ثبت پرداخت صورت وضعیت
۲۲۱	ثبت بستن و افتتاح حسابها و انتقال موجودی به خزانه
۲۳۱	فهرست منابع و مآخذ

"موفقیت متعلق به فردی است که به تلاش معتقد است نه به شانس"

هنری فورد

حسابداری در دنیای پیچیده امروز نقش درخور ملاحظه ای در اداره امور دولتها و حکومت‌های محلی ایفا می نماید. حسابداری بخش عمومی و بالاخص دولتی تا اواخر دهه هفتم قرن بیستم به مجموعه ای از روشها و رویه های فنی اطلاق می گردید که بر اساس آن منابع و مصارف مالی دولتها و حکومت‌های محلی ثبت و ضبط و گزارش می گردید. طی سی سال گذشته تحولات شگرف حسابداری بخش عمومی از جمله دولتی رویکرد سنتی در مورد کارکرد حسابداری را به نحوی تغییر داده است که ثبت و طبقه بندی و گزارش منابع و مصارف دولتها جزئی محدود از کارکرد حسابداری بخش عمومی محسوب می گردد. طی سه دهه گذشته متناسب با تحولاتی که در زمینه آگاهی شهروندان از حقوق اجتماعی خویش و افزایش مطالبات ایشان در خصوص پاسخ خواهی از مقامات منتخب روی داده است، دولتمردان کشورهای دارای نظام سیاسی مردم سالار به چاره جوئی در مورد یافتن ابزارهای مناسب برای ایفای مسؤولیت پاسخگویی عمومی پرداختند. در رهگذر این فرآیند سیاسی و پذیرش مفهوم مسؤولیت پاسخگویی به عنوان یکی از اصلی ترین وظایف دولتها و حق پاسخ خواهی شهروندان به عنوان یکی از اصلی ترین حقوق شهروندی در جایگاه صاحبان حق، حسابداری و گزارشگری مالی در بخش عمومی نیز کانون توجه قرار گرفت و به مثابه یکی از ابزارهای مهم ایفای مسؤولیت پاسخگویی از جایگاه ویژه در فعالیتهای اجتماعی و سیاسی برخوردار گردید.

از آن زمان تا کنون، با تلاش اندیشمندانی نظیر نرماتون، استوارت، جانز و دیگران به عنوان پیشتازان نهضت مسؤولیت پاسخگویی و ابتکار متفکر برجسته حسابداری یوجی ایجیری، مفهوم مسؤولیت پاسخگویی به عنوان سنگ بنای حسابداری دولتی، در مرکز ثقل نظامهای حسابداری و گزارشگری مالی دولتهای مردم سالار جایگاه

خاصی را به خود اختصاص داد. بنابراین حسابداری دولتی در حال حاضر دارای کارکردهای اجتماعی است که از یک طرف به دولتها کمک می کند تا مسؤولیت پاسخگویی مالی و عملیاتی خود را در مورد مصرف منابع عمومی در قبال شهروندان ایفا و از سوی دیگر به شهروندان که صاحبان اصلی حق محسوب می شوند و حق دانستن حقایق و پاسخ خواهی در خصوص مصرف منابع مالی عمومی را برای خود محفوظ داشته اند، کمک می کند که این مسؤولیت خطیر را مورد ارزیابی و قضاوت آگاهانه قرار دهند.

از طرف دیگر در سیر تطور بودجه، مرحله نظارت به دلیل اینکه عاملی برای تجزیه و تحلیل و ارزیابی عملکرد دولت در ابعاد عملیاتی و مالی به شمار می رود و نتایج حاصل از رسیدگی های به عمل آمده، می تواند به عنوان مأخذی معتبر و ابزاری دقیق در برنامه های آتی کشور بکار گرفته شود، به خصوص که اقلام و ارقام بودجه و شبه بودجه ای کشور در قالب قانون بودجه سالانه متجلی می شود و منابع غالب این قانون را درآمد نفتی تشکیل می دهد که این امر اثر مضاعفی در وضعیت و شرایط اقتصادی کشور در رابطه با توزیع مجدد درآمد به جا می گذارد، لذا در راستای انسجام، دوام و قوای نظام اداری و مالی کشور، مرحله مزبور از جایگاه بسیار حساس و با اهمیتی برخوردار است.

در یک دهه اخیر افزایش تعداد طرح های عمرانی زیربنایی و اعتبار سنگین آن در دو قانون برنامه چهارم و پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که مصرف این اعتبارات، در جهت رفع و یا تقلیل مسائل و معضلات اجتماعی، اقتصادی و خودکفایی کشور صورت گرفته است، از این رو حسابرسی جامع به عنوان ابزاری توانمند جزء لاینفک مرحله نظارت بر اجرای بودجه در رابطه با مسؤولیت حسابداری دولت در ابعاد وسیع اداری و مالی به شمار می رود. لذا عطف توجه قوه مقننه و مسئولین سطوح بالای قوه مجریه در این موارد را می طلبد.

با عنایت به مطالب فوق الذکر، امروزه مطالعات، تحقیقات و تألیفات در زمینه نظام اداری و مالی دولتی یک ضرورت اجتناب ناپذیر است. در این برهه زمانی اهم اهرمهایی که در ارتباط با رفع این نیاز اساسی می توان برشمرد، یکی تجدیدنظر در برنامه های درسی دانشگاهی در مقاطع مختلف تحصیلی و دیگری سمت و سوی تحقیقات و تألیفات دانشگاهی در ارتباط با نارساییهای موجود در بخش عمومی، تغییر جهت یابد.

یکی از انگیزه های اصلی تألیف این کتاب، گامی اولیه در راستای تحقق این آرمان است. در مطالب کتاب حاضر علاوه بر مباحث نظری و زیربنایی حسابداری دولتی، جنبه های عملی که می تواند مورد استفاده حسابداران دولتی به خصوص در امر آموزش عملی کلیه دست اندرکاران نظارت بر فعالیتهای دولتی مؤثر واقع شود، مورد توجه قرار گرفته است.

در خاتمه بر خود فرض می دانم از کلیه اساتید محترم، صاحب نظران گرانمایه و همکاران عزیز که حقیر را در تألیف و ترجمه کتاب راهنمایی و یاری کرده اند تشکر و قدردانی نماید. کتاب دارای کاستی های فراوانی است از این رو از کلیه اساتید، صاحب نظران، دانش پژوهان و دانشجویان محترم انتظار دارد از یادآوری نواقص و ارائه پیشنهادات خود دریغ نفرمایند تا در چاپهای بعدی نسبت به اصلاح مطالب، اقدام شود.

بهزاد سلیمانی